Nagyvárad, 1896. II. évfolyam 17. szám. Kedd, január 21.

Előfizetési árak:
A kiadóhivatalban átvéve:
Egész évre . . . 6 frt — kr.
Negyedévre . . . 1 » 50 »
Helyben házhoz hordva:
Egész évre . . . 8 frt — kr.
Negyedévre . . . 2 frt — kr.
Vidékre postán szállítva:
Egész évre . . 10 frt — kr.
Negyedévre . . 2 » 50 »

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP.

Megjelenik mindennap, a hétfői és ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: **Apácza-utca 3. sz.**

A szerkesztőség kéziratok visszaadására vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 4 kr.

Fúzió vagy mi?

Semmi sem bizonyos a nap alatt, tehát az sem, lesz-e ezúttal fúzió vagy sem?

A levegő tele van a legkalandosabb hirekkel, melyek ha egyebet nem is, de azt igen is bizonyitják, hogy közéleti kórállapotaink immár tovább ebben a stádiumban fenn nem tarthatók.

Akinek van lelke, aki hazáját igazán szereti, fejcsóválva szemléli a közdolgok folyását, s aggodalommal telik el, hová fog mindez vezetni?

A közvéleményt nem lehet ám sokáig félrevezetni, az hamar észreveszi, ha valami hiba van, hiába pedig a falevél sem zörög, annak is valami mozgató szellő kell.

Bármilyen erősnek lássék külsőleg a szabadelvü párt szénája, ugy látszik, nincsen egészen rendben. Szeretné ugyan a nyugodt kedélyüt és ábrázatut játszani, de az olykor-olykor előtörő idegessége elárulja, hogy ez a külső látszat nem felel meg a valónak.

A felfelé való bizalom sem olyan rendületlen, mint a minőnek hiresztelik, és a tetejébe itt van a kiegyezés kérdése is, melyet meg kell oldani.

Ilyenkor rendesen ujból felhangzanak azok az osztrák vélemények, melyek az 1867. évi kiegyezési törvényeket is csak ideiglenes állapotnak szerették volna tekinteni, mely csak hamar kudarczczal fog végződni, ugy hogy nem lesz más menekülés, mint visszatérni a »Gesammtmonarchie« eszméjéhez.

Ezek a megcsontosodott régi osztrák czentralisták még mindig rágódnak az események által túlhaladt tradiczióikon, nem adják fel a reményt, hogy ujra fel kell még virradnia az ő napjoknak. Persze ilyen kisérletekre a gyülölt kiegyezés megujitása a legjobb alkalom.

Már most mit tegyen ezekkel a rémekkel a szabadelvü magyar kormány? maga is rémeket fest a falra, hogy azoktól meg az osztrák czentralisták riadjanak vissza. De mivel nem biztos benne, hogy ez a manőver sikerülni fog, szélesebb alap után kell néznie, melyre lábát megvethetné. Ilyen szélesebb alap lenne a fúzió, annál inkább, mert volt már példa reá ujabb alkotmányos éránk közel multjában, az in illo tempore csakugyan bevált azoknak, a kik megcsinálták, aránylag hosszu béke következett reá, melyet ugyancsak kizsákmányoltak, első sorban a katholikusok rovására.

De milyen legyen az a fúzió ma?

Csak a nemzeti párt, meg a pártonkivüliek pártjáról lehetne szó, pedzik is már azon ürügy alatt, hogy ime a legkomolyabb akadály, az egyházpolitikai törvények, már meg vannak alkotva és végrehajtva, tehát nincsen már, a mi a nemzeti pártot és a kiváltakat a szabadelvü kormánypárttól oly élesen elválasztaná egymástól, mert a kuriai biráskodást a választások tisztaságának megbirálása végett a szabadelvü párt is akarja, a katonai akadémiát pedig, ha oly nagyon kivánják Apponyiék, akár meg is kaphatjuk, a többi nemzeti kivánságok pedig éppen arra lesznek jók, hogy velök az osztrák sógoroknak megálljt kiáltsanak, ha túlságosan sokat találnak tőlünk követelni, mert hát, ha még ez sem kell, akkor majd lássák ők, hogyan boldogulnak a felülkerekedő függetlenségiekkel.

Ürügy tehát van elég a fúzió megcsinálására, csak az a kérdés, hogyan csinálják meg? Az országra, a felzavart közbékére nézve nem közömbös, hogy milyen alapon jön létre az ujabb fúzió?

A húsz év előtti példát nem szeretnők, ha ismételnék. Azonban a katholikusokat igen is figyelmeztetnők, okuljanak a multon és ne nézzék tétlenül, mint szoritják őket lépésről-lépésre szükebb és szükebb körre, mert különben maholnap már semmi szavuk sem lesz, nemcsak a közügyekben, hanem saját dolgaikban sem, bármilyen változás vagy átalakulás történjék is, ne engedjék többé jogos követelményeik kielégitését bizonytalan jövőre elodázni, és legyenek azon, hogy mielőbb létrejöjjön a katholikus autonomia, különben ez sem fog érni semmit, ha elkésnek vele.

A „TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

A nagymama okulája.

Irta: **Kincs István.**

A nagymama beteg.

Künn a szabadban fehér pihék szálldogálnak, a siró szellő meg-megrázza az eperfa tar ágait s a nagymama a szobákól nézi ezt a téli képet, mely ugy hasonlit az ő életéhez. Az ő fején is rég havaz már, az ő keze is megremeg, mint az eperfa galyai. Pedig őt nem bántja senki — senkisem.

Először érzi a hatvan esztendő sulyát vállain, először érzi, hogy el van hagyatva mindenkitől s ez a gondolat önkénytelen megsebzi gyenge szivét.

Talán ugyis abba beteg.

Hiszen neki van leánya, szerető szép leánya. De az elment messze messze a férje után. Neki vannak kicsi unokái, olyanok, mint a mosolygó öt-hat esztendős angyalok, hanem azokat sem szorithatja szivére — azok is szülőiknél vannak. Talán nem is tudják, hogy nekik nagymamájuk is van, ki olyan kimondhatlanul szereti őket.

Csak őket láthatná egyszer. Élte fáján tán ujra kizöldülne egy-két levél, hiszen a vén fa is megérzi a tavasz sugaras napjának hivó csalogatását. Egy-két rügye meg szokott pattanni, ha nem is fakad rajta virág. Oh! csak ő láthatná az ő unokáit!

Ir a leányának, küldje, vagy hozza el őket. S ez a gondolat a beteg anyókát egészen kicseréli. Megtört szürke szemei lázban égnek, mintha örömsugár derülne bennök. Remegő kezei izgatottan keresik a szemüveget. Fölcsipteti az orrára s a toll perczegni kezd kezében.

Megirja levelét. Ugyis ez lesz tán az utolsó életében.

Pedig hát nem ez volt.

Hiába irt olyan benső, olyan meginditó sorokat leányának, hiába kérte, hiába rimánkodott neki, hogy szeretné látni az ő unokáit — az az asszony nem felelt anyja levelére.

A nagymama várt egy hétig, várt kettőig — de válasz nem érkezett. Szegény öreg asszony esdő tekintettel leste az ablaknál a levélhordót, hanem az mindennap elment a rendes időben a háza előtt — csak neki nem hozott levelet.

A szegény öregmamára nem gondol senki. Pedig ideje volna, ha rágondolnának. Hiszen ő napról-napra gyöngül, az imádságos könyvet is csak amugy szokásból tartja a kezében, ha kivülről nem tudná a litániát, hát biz' Isten el se tudná olvasni, azok a sorok néha mintha megindulnának s ő még a szemüvegével is alig birja őket megállitani.

Megujra tollat vesz kezébe. Ismét levelet ir. Levelet ir a vejének, az talán jobban hajt egy elhagyott öreg asszony kérésére, mint tulajdon édes lánya.

Bevégezte s fölsóhajtott. Nagy fáradságába került, hiszen bele akarta tenni azokba a holt sorokba saját rimánkodó lelkét, fájó szivének hangosan panaszkodó vágyakozását az ő kedves unokái után. Arra talán megindul az az ember . . . Talán teljesiti kérését.

És ez egyszer nem csalódott. Az áldott vő megértette a sajgó sziv bánatos megnyilatkozását. Egy ködös januáriusi délután megnyilik az ajtó s egy éltes nő két gyermeket hoz a szobába. Egyik fiu, a másik leány; a hideg biborpirosra csipte gömbölyü szép arczukat, hanem a szemük mélyéből mosolygó derü fénylik, meleg bensőség sugárzik. Szakasztott olyanok, mint az ártatlan kis angyalok.

S ezek az ő unokái!

Künn hiába szomorkodott a tél, a betegség hiába verte békóba a nagymama kedélyét — azok a gyermekek meghozták a tél ölébe a mosolygó tavaszt.

A nagymama szive kezdett fölmelegedni, megtört szemében örömsugár gyult s kezei mintha pillanat alatt megaczélosodtak volna, mikor szivére szoritotta az ő kedves unokáit.

Uj élet költözött a nagymama elhagyatott lakásába. A gyermekek derüs kacaja, a kitörő öröm zsivaja fölverte a magányhoz szokott falak csendjét. Ketten voltak csak s mégis országos vásárt csaptak nap nap után. S a nagymama, kit eddig minden nesz, minden kicsi zaj bántott, olyan boldog volt, kimondhatlan megelégedéssel nézte, az ő unokái mit mivelnek.

S azok fölkutatták imádságos könyvében a régi képeket. Mindegyikhez egy-egy emlék füzi

A fúzió.

A félhivatalos Bud. Tud. az alábbi kommünikében hozza ország-világ tudomására, hogy az Apponyi békeajánlatának nem lehet következménye se valamelyes koalició, se pedig fuzió. A Bud. Tud. igy ir: Az Apponyi gróf részéről a belügyi tárcza tárgyalása alkalmával megindított vita a sajtóban talán még élénkebb eszmecserét idézett elő, mint magában a képviselőházban. Sok helyütt feltünt, hogy az eszmecserét éppen a nemzetipárthoz közelálló publiczisztikai közlönyök mindenféle hiresztelésekkel kisérték, amelyek nagyon is zavaros kutforrásra vallanak. Egyebek közt titkos tárgyalásokat is emlegetnek, amelyeknek czélja bizonyos koaliczió, sőt fuzió létrehozatala volna. Eme hiresztelések annál feltünőbbek, mivel maga Apponyi gróf az ezen vitát megnyitó beszédében határozottan kijelentette, hogy ilyen törekvéseknek ezuttal kizárva kell lenniök. Apponyi gróf ezen ünnepélyes kijelentését a mérvadó körök annyira komolyan vették és veszik, hogy legalább tudtunkkal mi részről sem tétetett a legkisebb kisérlet sem, amely a pártok olyatén egyesitését czélozná, minőt maga Apponyi gróf ama kijelentésében ez időszerint a lehetőségen kivül helyezett.

A választási reform.

I.

(dr. V.) A nemzeti párt vezérének békeajánlata egy időre ismét a választási reformra terelte az ország figyelmét. Nagyon is ideje volt már, hogy erre gondoljanak az irányadó politikusok. Nyitra és Stomfa példája mutatja, hogy annyira süllyedtek már nálunk a választások, hogy a többség akaratának érvényesüléséről szó sem lehet többé; annyira jutottunk, hogy a tiszta választásoknak fogalma is kiveszett, — annyira jutottunk, hogy a hirhedt szerbiai választások ideálisak a mieinkhez képest, roppant magasságban állanak ezek felett.

Apponyi gróf nagyon helyes utat választott, mikor a választási reformok keresztülvitelére elfogadta a már rég benyujtott kuriai biráskodásról szóló javaslatot.

Nem azért, mintha nem lenne szükség radikálisabb reformokra; hanem mert ha ezeket is fel vette volna követelései közé, akkor az egész választási reform a legjobb uton lenne az örökös halogatás felé. A kúriai biráskodásról szóló javaslat mire a ház plénuma elé kerül megéri 25 esztendős jubileumát (már csak egy év hiányzik belőle!); ha most még ujabb radikális reformokkal komplikáljuk a dolgot, igazán csak ad graecas calendas lesz belőle valami.

Mindenki érzi, hogy lényegesebb változtatásokra is lenne szükség. Az általános szavazati jog tekintetében még eltérők a vélemények.

Még az általános szavazati joggal sem lehet olyan könyedén végezni. Mert ha nem is a szoros értelemben vett általános szavazati jogot (t. i. hogy minden nagykoru ember, vagy legalább minden önálló férfi birjon szavazati joggal), de a választási czenzus leszállitását, vagy általánosságban a választói jog kiterjesztését igen sokan méltányosnak és óhajtandónak tartanák. Maga Apponyi is azt mondja, hogy ez a kérdés visszautasithatatlan erővel kopogtat a törvényhozás ajtaján. E kérdés azonban nincs még eléggé tisztázva, nálunk nincs még eléggé megérve, várhatunk még vele. A gyorsan haladó idő majd napirendre tűzi ezt is. Bizonyára előbb, mint sem a kórmánykörök ezt óhajtanák és gondolnák.

Annál általánosabb az óhaj a választókerületek méltányosabb beosztása és a titkos szavazás behozatala után.

Az előbbiről nem rég alapos tanulmányt tett közzé a Tisza kormány egykori államtitkárja: Tibád Antal. Kimutatta, hogy mily roppant aránytalanság van az egyes kerületek között. Fehértemplomon péld. 6200 választó egy követet küld az országgyülésre, — Erdélyben ennyi választó legalább is egy tuczat mandátum felett rendelkezik.

A titkos szavazásra még nagyobb szükség lenne, mint a kerületek uj beosztására. A közvélemény Magyarországon mindig ellenzéki volt. A «Nemzet»-et még a legjobb nevelésü hivatalnokok sem olvassák.

Az utóbbi évek küzdelme még inkább ellenzéki irányba terelte országunk népét, — az intelligentiát sem véve ki. Alig akad ember, aki a kormánynyal meg lenne elégedve. A legnagyobb mameluk hirében álló hivatalnok is ellenzéki — — magán körben. Nyilvánosan már nem mer kifejezést adni érzelmeinek, mert félti kenyerét, vagy legalább nem akarja hátráltatni vele karrierjét.

A nép pedig idáig is ellenzéki volt. A nemzetiségi vidékek — a hol a nép szegényebb, a hivatalnoksereg befolyása nagyobb — szolgáltatták eddig a kormánypárti mandátumokat. De a Dunántúl és az Alföld jómódu magyar népén nem fogott a vesztegetés, sem a rendőri assistentia, sem a jegyzők és szolgabirák pressiója. Hü maradt az ellenzéki zászlóhoz.

Próbálnák csak behozni a titkos szavazást. Mint az őszi szél elfujja a fák leveleit, — ugy seperné az el a liberálisok mandatumait.

Habár tehát nagyon is szükség lenne radikálisabb reformokra, mindazonáltal csak helyeselni tudjuk Apponyi grófnak álláspontját, hogy hagyjuk azokat jobb időkre. Egyik-másiknak forrnia, tisztulnia kell. A Bánffy kormány nem is képes nagy alkotásokra. Főleg pedig azért, ne bántsuk most ezeket, hogy ne veszélyeztessük ezek miatt azt a keveset, ami egyuttal oly annyira szükséges, hogy nélküle sokáig el nem lehetünk.

Nem egy párt, nem egy osztály érdeke forog kockán, hanem az ország java, a nemzet becsülete kivánja, sürgeti, követeli azt.

A győri püspök jubileuma.

Vasárnap mondotta Zalka János győri püspök, a magyar püspöki kar nesztora aranymiséjét a győri székesegyházban.

A megye előkelősége és az ünneplő hivek

---

s most összetépik. És ő dehogy szólt volna nekik. Próbálják a szemüvegét, még utóvégre összeverik s ő dehogy venné ki a kezükből! Mit zavarná meg unokái örömét — ő maga ugysem örülhet már soká.

Meg volt elégedve, boldog volt — egyetlen vágy se dagasztotta már kebelét . . . Az az hogy mégis. Eszébe jutott, hiszen neki még lánya is van. Szeretné azt is látni.

És kezdett a gyerekekkel anyjukról beszélni.

Hanem azok a kis angyalok semmit se tudtak róla mondani s az asszony, ki a kicsinyeket elkisérte, szintén hallgatott mint a sir. Annál többet beszélt róla nagymama. Elmondta, milyen szép, milyen áldott teremtés az ő mamájuk, fehér a lelke mint a galambé, jó a szive, mint az angyalé, mennyire szereti a nagymamát, a jó papát s kedves kis gyermekeit.

S azok a gyermekek mindezt olyan figyelmesen hallgatták. Elhittek mindent, csak az eperfa rázta künn az ablak alatt tar galyait. .... Megrázta a sivitó szél.

S a nagymamának még egy vágya van, utolsó kivánsága az életben; a leányát szeretné még egyszer látni. Megkeresi megint az ókuláját s remegő kézzel irni kezd megint; vejéhez intézi ujból sorait, hogy ha már unokáit elküldötte, küldje még leányát is hozzá legalább egy napra.

A levél készen volt, hanem a nagymama ki volt merülve. Az utolsó napok lázas örömei fölemésztették végkép életerejét, le kellett feküdnie: lábai nem birták többé. Hanem pilláit nem hunyta le: megtört szemével mindig azt nézte, mit csinálnak az ő unokái. Nem tudott betelni a nézésükkel.

És mellette várta leányát — esengve várt a megérkezésére. Hanem a leánya helyett levél érkezett.

A nagymama remegő kézzel nyult utánna s odaszólt az ápolónőnek:

— Hamar az ókulámat!

Keresték, de nem találták. Tüvé tették az egész házat, hanem a szemüvegek nem kerültek elő.

— Bizonyosan az unokáim szórták el valahová — mondá az öreg jóakaró boldog mosolylyal. Dehogy tudott volna az unokáira megharagudni.

Majd csak előkerül az az ókula. Ráér a levelet akkor is elolvasni. Másnak kezébe a világért sem adná. Ő akarja elolvasni, mit ir az ő veje, vagy az ő kedves leánya.

Hanem ő már azt el nem olvasta többé.

Feje a vánkosra hanyatlott, mikor meg akarta emelni, homloka forró volt, szeme világa ugy révedezett, mint a levegő forró nyári napon a vetések fölött rezeg. Szegény nagymama beteg volt, nagyon beteg.

S ekkor belépett az ő veje.

A gyermekek kitörő örömmel csimpaszkodtak édesatyjuk nyakába. Hanem a papa odaállott a nagymama ágya elé, homlokára sötét felhő boruja ült s azt mormogta magában:

— Megöltem azzal a levéllel. Bár ne irtam volna.

S a nagymama fölveti szintelen szemét, megismeri vejét s örömtől remegő gyenge hangon mondja:

— Isten hozott, fiam, jó hogy eljöttél. Hát a leányom, az a jó lélek miért nem jött?

A férfit ez a kérdés zavarba hozta. Nem tudott felelni rá.

— Nézd fiam, itt a levél, mit irtatok — kérdé az öreg asszony megint odamutatva a boritékba zárt irást, melyet ideges kezében agyon gyürt már — nem tudtam elolvasni, a kicsinyek elverték valahová az ókulámat. Majd elolvasom, majd ha fölgyógyulok.

A férfiu szivéből mély fohász szakadt föl — a megkönnyebbülés fohásza. Hanem vonásain a megindító fájdalom boruja tanyázott.

Szünet állott be.

A nagymama lehunyta pilláit. Melle zihálni kezdett.

Egyszer csak elcsöndesedett.

— Mondd meg neki, fiam — szólalt meg a beteg elhaló hangon — mondd meg neki, hogy áldásomat adom mindnyájatokra, szeressen, mint eddig szeretett, legyetek boldogok: az égben majd én őrködöm boldogságtok fölött.

Egy ziháló hörgés és a nagymama nem volt többé.

A férfiu szemében két köny ült. A néma fájdalom ragyogó könyüje. S ez a köny a maga fájó némaságával arról beszélt, mily jó, hogy az az ókula meg nem került, az a levél leg-

serege zsufolásig megtöltötte ez alkalomból a templomot.

A tüzoltó- és veterán egyesület tagjai, az irgalmas rendü apáczák növendékei, továbbá a benczések gymnáziuma és a külvárosok népei zászló alatt vonultak a székesegyházba, hol sorfalat képezve várták a jubiláns főpap megérkezését.

Az isteni tisztelet 9 órakor kezdődött az aranymisés püspök ünnepi prédikációjával.

Szent beszéd után a győri kath. szeminárium növendék papjaiból alakitott énekkar spiritualisuktól szerzett és Zalka Jánosnak dedikált »Ave Mariat« adta elő.

Ezután következett a szent mise, melynek tartama alatt a székesegyázi zene- és énekkar a 19. gyalog ezred zenekarának segitségével Beethoven C.-dur miséjét adta elő, mely ugy szerkezetre, mint terjedelemre nézve egyike a legszebb és legnagyobb e nemü müveknek. Graduáléra Seyler »Diffusa est« kezdetü remek művét adták, offertoriumkor pedig Weis L.-nek »Veritas mea« czimü composiciójában gyönyörködött a közönség, melyet a főügyész leánya énekelt alt hangon, meglepő bensőséggel.

Mise után a jubiláló püspök áldást osztott.

Seyler K. »Te Deum«-a fejezte be az ünnepély egyházi részét.

Délben a püspöki rezidenciában diszebéd volt.

Délután a kath. kör a gymnázium disztermében felolvasással egybekötött hangversenyt rendezett az agg főpap tiszteletére, aki meg is jelent az ünnepélyen. A »győri püspökség története« czimü felolvasással kezdődött az ünnepély, melyben a felolvasó különösen a püspökök bőkezüségét, alapitványait és létesitett intézményeit méltatta. Azután a székesegyházi énnekkar adott elő egy pár gyönyörü dalt, majd hegedü koncert, dalok és ismét felolvasás következett.

Este nagy polgári bankett volt.

Sopronban is ünnepélyes istenitisztelet volt a győri püspök jubileuma alkalmából. A misét, melyen a megye főispánja, alispánja s a város polgármestere is jelen volt Poda Endre apátplébános végezte.

ORSZÁGGYÜLÉS.

A képviselőház ülése.

Január 20.

Ülés kezdete 10 órakor.

Elnök: Teleszky István.

Jegyzők: Balogh Géza, Josipovich Géza, Perczel Béni.

A kormány részéről jelen vannak: Bánffy Dezső báró, Perczel Dezső, Wlassics Gyula.

A mult ülés jegyzőkönyvének hitelesitése után

Következik a napirend: az igazságügyi, a közigazgatási és a kuriai biráskodásról szóló törvényjavaslat tárgyalására kiküldött bizottságban hiányzó tagoknak uj szavazás utján való megválasztása.

Megválasztattak: Az igazságügyi bizottságba: Lehóczky Vilmos és Szivák Imre; a közigazgatási bizottságba: Kammerer Ernő és Sréter Alfréd; a képviselő választások feletti biráskodásról szóló törvényjavaslat tárgyalására kiküldött bizottságba: Kóla Sándor és Szivák Imre.

A ház folytatta ezután a belügyi tárcza költségvetésének tárgyalását.

Péchy Tamás elvtársai nevében kijelenti, hogy a belügyi tárcza költségvetését sem általánosságban, sem részleteiben el nem fogadják.

Régi panasz már nálunk, hogy a közigazgatás rosz, de mondhatja, hogy a jelen időkben a legrosszabb. (Igaz! Ugyvan! a baloldalon.)

Eltekintve egyes tisztviselőktől, a legnagyobb rész ugy vél feladatának a legjobban megfelelni, ha az uralkodó pártot szolgálja s nem az országot. (Igaz! Ugyvan! a baloldalon.) Különben a belügyminiszternek is vannak oly tényei, melyek az országban jogos kételyt támasztanak, hogy törvényes állapotok vannak-e nálunk vagy pedig egy párteczélokra felállitott rendszer? Csak az ismert patika adományozás ügyet emliti föl, melylyel a belügyminiszter mélyen belenyult a főváros autonomiájába.

Megemlékezve Apponyi Albert gróf békeajánlatáról, azt mondja, hogy annak az ajánlatnak az a czélja, hogy a pártok között létező éles ellentéteket lehetőleg elsimitsa s ezáltal elejét vegye a kiméletlen parlamenti harczoknak.

Igen, de ez csak ugy érhető el, ha az ugynevezett hivatalos Magyarországhoz közelebb hozzuk magát az országot, mely most nem valami nagy bizalommal viseltetik sem a kormány, sem pedig kormányzati rendszere iránt.

Apponyi gróf ajánlata önzetlen és igazságos s ha ez ajánlat meddő maradna, ugy azért a felelősség sulya teljesen a kormányra nehezedik. Ő nagyon érti azon okokat, amelyek miatt a kormány fázik ez ajánlattól, de az elérendő czél sokkal fontosabb, mint a pártérdek.

Lesz alkalma még e kérdésről bővebben szólani, most csak ismétli, hogy a belügyminiszterium költségvetését még általánosságban sem fogadja el. (Élénk helyeslés balfelől.)

Vargits Imre félremagyarázott szavait igazitja helyre.

Tuba János hosszabb beszédben polemizál az ellenzéki szónokokkal, hangsulyozva, hogy a választási visszaéléseket ő maga is elitéli, történjék az bármelyik párt javára.

Az Apponyi Albert gróf békeajánlatát egy önzetlen, hazafias sziv megnyilatkozásának tartja, de az csupán hangulat keltés czéljából iródott. Egy lelkesült pillanat szülte az egészet, amit legjobban bizonyit az is, hogy Apponyi, midőn karácsonyi czikkét megirta, maga sem tudta a feltételeket. A csillogó gombhoz a kabátot csak később varrta meg s éppen ez okból e pillanat szülte lelkesedéstől nem vár semmi komolyabb eredményeket.

Kérdi Apponyitól, hogy ha megbélyegezte a liberális pártnak választási visszaéléseit, miért nem bélyegezte meg a néppárt üzelmeit, mely a plébániákat is politikai s kortestanyákká tette?

Erre vár tőle választ a »közvélemény«! A tételt elfogadja.

Horváth Géza beszéde elején a közigazgatási mizériákkal foglalkozott. A főispánok nem annyira a közigazgatásért vannak, mint a szabadelvüpártért. Normális állapotoknak tartja-e a kormány azt, hogy a megyei választott tisztviselőknek 90 százaléka kormánypárti?

Nagyon elhibázott politikának tartja, hogy az ellenzéki férfiakat erőszakosan leszoritják minden müködési térről, bármilyen kiváló tehetségek legyenek is.

A tételt nem szavazza meg. (Helyeslés balfelől.)

Sréter Alfréd Apponyi Albert gróf karácsonyi czikkéről szólva, azt mondja, hogy senki sincs, aki ne óhajtaná annak a czélnak elérését, melyet Apponyi karácsonyi czikkében kitüzött. Csupán csak az elérés módozataira nézve lehetnek eltérések,

Neki az a meggyőződése, hogy a puritán büntetőjogi paraprafusokkal nem lehet biztositani a választások tisztaságát, hanem egészséges közszellemet kell teremteni, mely a legkiméletlenebbül elitélje, megbélyegezze az ilyen visszaéléseket.

Teremtsük meg az egészséges, önérzetes közszellemet, tartsunk korlátokat a küzdelemben s egymásban ne csak az ellenséget lássuk, hanem a testvért is, akkor az Apponyi czikke igazán karácsonyi czikk lesz.

Nagyon nehéz feladat ily irányzatokat ösz-

---

alább nem mérgezte meg utolsó perczeit, nem rabolta el hitét haldokló ágyán egy szegény öreg asszonynak.

Abban a levélben az állott, hogy az áldott teremtés, a jó leány nem mehet anyja látogatására — mert megfeledkezve férje iránti szerelméről, ártatlan gyermekei iránti kötelességeiről — csábitójával megszökött.

Milyen jó, hogy az az ókula elveszett!

A Körözs folyónév eredete és kiejtése.

Hogy miért kell a kiejtéséről is szólanunk, bőven megláthatő e czikkelyecske végén. Előbb az eredetéről kell elmondani, a mit tudunk.

Kezdjük ezt a legelterjedtebb tévedésnek, mint valami akadálynak elháritásával. Hiábavaló szójáték e nevet a görögöktől származtatni (Chrysius = Aranyos), mert hiszen a görögök nem laktak a mai Körözsök mentén, hogy azoknak nevet adhattak volna, s azonkivül az egyetlen görög iró, aki e folyóról emlékezik, biborban született Konstantin, nem Krysios-nak, hanem Krisos-nak irja.[1]) De meg igy e név nem volna is megfelelő, mert hiszen csak a Fejér-Körözsben s ott is csak kis részen találnak aranyat, már pedig a nagyobb részről veszszük az elnevezést. — Másutt kell tehát keresni e név eredetét.

Éppen mostanában figyelmezteté Borovszky Samu a magyar közönséget, hogy az ó-felnémet nyelven a »gries« szó homokot, iszapot jelentett. Egybevetve már most ezzel a folyónkról emlékező legrégibb irónak »Grissia« szavát, lehetetlen, hogy a kettő közt a megegyezést észre ne vegyük. A »Grissia« tehát az ó-német nyelven homokost, iszapost jelentett[1]) s az itt tanyázó 3 germán nép (vandal, gót, gepida) valamelyikétől származott. Ez elnevezés egyszersmind nagyon találó, mert hogy a Körözsök valóban homokosok és iszaposok, sőt ma kelleténél jobban is iszapolják a medröket, azt tudjuk és tapasztaljuk.

Ha a magyar történeti kutfőket vizsgáljuk, ugyanezen eredményre jutunk. A legrégibb, idevonatkozó oklevél 1075-ben e folyót »Crys«-nek nevezi.[2]) Az 1200 körül iró Névtelen jegyző egy helytt, mintha csak Jornandes könyve állott volna előtte, Grisius-nak, kétszer Crisius-nak, de ismét kétszer csak Cris-nek irja.[3]) Átvizsgáltam ezenkivül mindazon okleveleket, melyek 1350 előtt e folyóról emlékeznek, számszerint 27-t,[4]) de egyetlenegyben sem találtam e nevet ch-val Chrysiusnak irva, hanem mindig Crisius vagy Cris és Kriss olvasható ott, noha az oklevelek irói a ch hangzót ismerik, s a christianus, Christoforus stb. nevekben alkalmazzák is. Hogy a Crisius alakban az ius szótag éppen ugy mint a Morisius (Maros) névben csak latinos, az élőnyelvben használatlan hozzátoldás, az kézzel fogható. Hiszen még 1279-ben, sőt 1323-ban is elhagyják a királyi jegyzők s egyszerüen Kist[1]) vagy Crys-t[2]) irnak.

Bizonyos tehát, hogy e folyó nevet őseink először (mai helyesirással élve) Kris alakban hallották s egyelőre ők is igy ejtették ki. De csakhamar hozzáfogtak, hogy azt a maguk nyelvének törvényeihez szabják s mintegy magyarrá tegyék. S hogy ez átalakitás miképen történt, látjuk a »kereszt« szóból. 1256-ban e szó még »cryst«-nek van irva (crystut = keresztut),[3]) de a müncheni codexben (XV. század) pedig kerezt olvasható, Félegyházi Tamás Bibliájában (XVI. század) pedig: köröszt, [4]) s a szegedi és dunántúli tájszólásban ma is e harmadik (köröszt) alak járja. — Éppen igy a Krisből is lett később Kerezs és még később Körözs.

Folyónk nevének 3 (Kris, Kerezs, Körözs) alakja közül XIII—XVI. századig a nép ajkán csak a második, a Kerezs volt használatos. Igy Keresnek irják már 1282-ben a mai Sebes-Körözst[5]). »Feyerkeres«-nek irják, 1342-ben, 1438-ban 1495-ben, 1511-ben és 1528-ban a mai Fehér-Körözst[6]) 1347-ben a Gyománál, 1378-ban a

---

[1]) De administrando imperio XL. fejezet. Ortvay: Ma yarország régi vizrajza. 220—22.

[1]) A honfoglalás története.
[2]) Knauz: Monum. Strig. I. 59.
[3]) Hist. Hung. Fontes Dom. II. 27, 12, 25, 22, 44.
[4]) Az Árpádkoriakat idézi Ortvay i. m. 222. l. A többieket l. Anjoukori Okm. I—V. kk.

[1]) Fejér Cod. Dip. V/2 514.
[2]) Anjoukori Okmánytár I. 313
[3]) Wenzel: Árpádkori Okmánytár II. 265.
[4]) Nyelvtörténeti Szótár. II. 265.
[5]) Knauz i. m. II. 160.
[6]) Anjoukori Okm, IV. 198. B. O. II. 44. 113, B. O. I. 149. Münch. Más.

szeegyeztetni, az ellentéteket elsimitani, minők Apponyi és Ugron karácsonyi czikkeiben kifejezést nyernek.

A 67-es alapon álló pártok egyesülését a haza érdekében ő is szükségesnek tartja, de egészséges egyesülést csak ugy képzelhet, hogy békét teremtve egymás között a közös munkában mintegy összeforradjunk, mint az aczél összeforr a kohóban.

De Apponyi Albert gróf amidőn békét hirdet, egyuttal izgatottságot kelt azok körében, akik az egyházpolitikát megteremtették és azt a haza érdekében fentartani is kivánják.

Hiszen lehet, hogy csak látszat, de mégis alkalmas az izgalomkeltésre az, hogy a nemzetipárti lapok a néppártot nagyon is dédelgették, sőt a nemzeti párt egyik tagja valóságos néppárti programmal lépett fel képviselőjelöltnek, anélkül, hogy a párt őt dezavuálta volna. (Nagy zaj.)

A ki a néppárttól segitséget fogad el, az bizonyos tekintetben a kezét is megköti. (Nagy zaj.)

Ismétli, hogy lehet mindez tévedés, látszat, de mégis határozott választ kér Apponyitól arra, hogy a néppárttal szemben minő állás-pontot foglal el? Elitéli-e annak üzelmeit? S szép-e a néppárt ellen a szabadelvü párttal küzdeni. Határozott választ kér erre nem a szabadelvüpárt érdekében, hanem tekintettel az országra, a közvéleményre. (Nagy zaj. Elnök csenget.)

A tételt elfogadja.

Eötvös Károly: a kormánypárti szónokok csakugy dagadoznak a békétől. De aki igazán békülni akar, az nem rekriminál. Pedig ugy Tuba János, mint Stréter Alfréd beszéde csupa rekriminációkból áll.

Kéri a kormányt és pártját, hogy ne igen bántsák a néppártot: hiszen mire az általános választások elérkeznek, a néppárttal s különösen annak nemzetiségi tagjaival maga a kormány fog paktálni.

Apponyi békeajánlatát a maga részéről hazafiui lelkesedésének egész teljével pártolja. Mert ő ugy fogta fel e béke ajánlatot, hogy simább lesz a parlamenti küzdelem, méltó a millennáris ünnepséghez, csak szüntessék meg a most divó hallatlan választási erőszakoskodásokat.

A parlamenten kivül álló helyzetben bizonyára megvan az a nagy ok, mely Apponyit e rendkivüli ajánlatra reá birta.

A választási visszaélések felett való diskussziót nem lehet azzal elütni, amit a belügyminiszter mondott, hogy az unalmas.

Higyje el a belügyminiszter, hogy e diskusszió reájok sem mulatságos.

De azzal, hogy reá mondják a visszaélések pertraktálására, hogy elcsépelt dolog, azzal a dolgokat még nem szanáljuk.

Elvileg elfogadja Apponyi grófnak azon követelményét, hogy a választási visszaélésekre vonatkozó büntetőjogi intézkedések részint szaporittassanak, részint szigorittassanak.

Elvileg elfogadja, de megvallja, hogy nem vár attól különösebb eredményeket. Hisz büntetőjogi intézkedések vannak a mostani választási törvényben is, de kérdés, hogy mikor hajtattak ezek végre? Pedig lett volna arra alkalom elég!

TÁJÉKOZTATÓ.

Január 25. A tisztikar tánczestélye a Fekete Sasban.
» 26. Az ügyvédi kamara közgyülése d. e. 10 órakor.
» 28. Román ifjuság hangversenye és bálja a Zöldfában.
Február 1. Az izr. nőegylet konczertestélye a Fekete Sasban.
» 1. Az első általános munkás-betegsegélyző egylet tánczvigalma a Zöldfában.
» 2. A várad-velenczei reformátusok bálja a Zöldfában.
» 6. Gyárosok és nagykereskedők bálja a Csarnok nagytermében.
» 9. A nagyváradi ev. ref. egyházközség bálja a Fekete Sasban.
» 15. A tisztikar tánczestélye a Fekete Sasban.
» 16. A szépitészeti egyesület közgyülése d. e. 11 órakor a városházán.
» 16. Az önkéntes tüzoltó egylet álarczos bálja a Fekete Sasban.
» 18. A nagyváradi kereskedő ifjak körének bálja a kereskedelmi palota disztermében.
Márcz. 8. A biharmegyei és nagyváradi nőegylet tárgy-sorsjátékának huzása.

UJDONSÁGOK.

* **Városi közgyülés.** Nagyvárad város törvényhatósági bizottsága f. hó 22-én délután 3 órakor dr. Beöthy László főispán elnöklete alatt közgyülést tart. Tárgy: 1. A szervezeti szabályrendelet módositása. 2. Uj állások rendszeresitése. 3. Városi alkalmazottak javadalmazásának rendezése.

* **Rémes gyilkosság.** Szomoru esetről értesit komádi levelezőnk. A falu nyugalmát rémes gyilkosság hire zavarta meg vasárnap este. Ugyanis egy ismeretlen tettes rablás czéljából behatolt özv. Kenderesi Gergelyné lakásába és a szerencsétlen asszonyt, a ki egyedül volt otthon földre teperte és hajánál fogva megfojtotta. A tettes úgy látszik ismerte a házban a járást, mert éppen a szekrényhez ment, a hol az özvegy asszony pénzét tartotta, mikor Szücs Lajos ácsmester a házba jött. A gyilkos ezt észrevevén nem vesztette el hideg vérét, hanem alkudozni kezdett Szücscsel. mikor pedig látta, hogy ez nem sikerül az ablakon keresztül elmenekült. Szücs jelentésére, Madari István főjegyző azonnal megjelent a gyilkosság szinhelyén és a házat őrökkel állitotta körül. A csendőrség nagy erélylyel inditotta meg a nyomozást,

* **Kinevezések.** Ő Felsége az igazságügyminiszter előterjesztésére Halász Zsigmond nagyváradi kir. törvényszéki jegyzőt a székelyhidi járásbirósághoz albirónak nevezte ki. Az igazságügyminiszter Grósz Menyhért dr.-t a nagyváradi kir. törvényszékhez második törvényszéki orvosnak nevezte ki.

* **Iskolaszéki ülés.** A nagyváradi iskolaszék január 23-án, csütörtökön délután 4 órakor a városház tanácstermében ülést tart.

* **A székesegyházi karnagy tanulmányutja.** Kersch Ferenez székesegyházi karnagy tegnap érkezett haza a győri püspök jubileumáról, hova az ünnepélyen előadott zeneművek, különösen pedig Beethoven gyönyörü miséjének tanulmányozása végett ment.

* **Vád a halottkém ellen.** Dr. Rózsa Mór ügyében Gerő Ármin alkapitány ugy a zsarolás vádjáról szóló feljelentést, mint a megejtett előzetes vizsgálat összes iratait azzal tette át a polgármesterhez, hogy a felfüggesztés iránt intézkedjék. A polgármester véleményezés végett áttette az ügyet Dús László főügyészhez, aki tegnap be is adta véleményét. A főügyész nem tartja helyén valónak a felfüggesztést azért, mert a halottkém nem tisztviselő, hanem a kezelő személyzethez tartozik. Különben ettől eltekintve sem lehetne felfüggeszteni Dr. Rózsát, mert tanukkal nincs igazolva a vádbeli zsarolás. A fegyelmi eljárás beszüntetését véleményezi ezek alapján a főügyész. Az összes iratokat átteszik a kir. ügyészséghez. Az ügyben különben más fordulat állott be tegnap délután. Dr. Rózsa Mór beadványt intézett Sal Ferencz polgármesterhez, melyben a halottkémi állásáról lemond s kéri ennek tudomásul vételét. A polgármester rögtön elfogadta a lemondást s utasitotta a kapitányi hivatalt, hogy az állás betöltéséig Feldmann Jakab v.-olaszii halottkém teljesitse Ujvároson is a halottkémi teendőket.

* **A román ifjuság hangversenye.** Január hó 28-án a Zöldfa szálloda nagytermében a n.-váradi román ifjuság hangversenyt rendez a következő müsorral:

1. Induló: Porumbescu C-től: énekli az ifjusági dalárda. —

2. »Sinkai G. halála« költemény Popfin-tól Szavalja: Jernea Mariska kisasszony.

3 »Csiszla« operette: Porumbescu C-től előadja az ifjusági énekkar. —

4. »Doi vechi« (Deux Geux) énekli Csordás Veturia kisasszony, — zongorán kiséri Zigre Lukretia kisasszony.

5. Jelenet V. Alesandri-nak »Ovid« czimü drámájából: előadják Coste Gy. és Pintia A. joghallgatók. —

6. II. Román potpouri: Muresian J.-től hegedün játsza Pop S. joghallgató, — zongorán kiséri Marienescu Delia kisasszony. —

7. A »kiszetői bucsujárás« népszinmü 1 felvonásban Vulcán Józseftől.

* **Az igazságügyi palota.** A belügyminiszter helybehagyta a herczeg Frimont-féle ház lerombolását, illetőleg eladását. A ház ugyanis a megye tulajdona volt eddig és a kincstár egy aranyat fizetett érte évenkint a tulajdonjog elismeréséül. Most hogy helyébe uj igazságügyi palotát akarnak épiteni, a kincstár megvette a házat 40.000 forintért. Az eladáshoz a belügyminiszter hozzájárulása is kellett, mely most

---

Szent-Andrásnál, 1397-ben a Mező-Tur és Simánál elvonuló folyónak, tehát a mostani Hármas-Körözsnek neve »Keres«.[1]) Doboznál 1511-ben, Békés és Mező-Berény közt 1515-ben a »Fekethekeres«-t emlitik.[2]) »Keres Nadanyi«-nak irja magát még 1663-ban is a legtörzsökösebb békésmegyei családok egyikének, a Nadányinak megyénkben birtokos tagja Nadányi János.[3]) Sőt a Gyulától délkeletre eső Vári, Ágya, Ant, Nagy- és Bél-Zerind, valamint feljebb Körözs-Tarcsa lakosai ma is Kerezsnek ejtik ki annak nevét, pedig e lakosok elei századokon át e folyó mellett tanyáztak.

A harmadik »Körözs« alakja a XV-ik században csak egyetlen egyszer, akkor is az egri káptalannak levelében fordul elő, s lehet, hogy csak azért, mert a káptalani jegyző valami dunántúli vagy szegedvidéki ember volt.[4]) Békésmegyei iratban először 1564-ben találom emlitettnek[5]) a Körözs alakot s nem egyébként alakult az, minthogy a Kerezs szó zárt e hangja rövid ö-re változott. Megyénk és hazánk müveltebb lakossága aztán ezt, mint nyelvünkhöz legjobban illőt fogadta el; ez ment át az irodalmi nyelvbe is és csak e név eredetének, történeti átalakulásának teljes tudatlanságával, a nyelvszokás arczulcsapásával lehet azt — mint mostanában kezdik — Körösnek irni vagy nevezni.

Csodálkozik talán valaki, hogy mire való e név eredetére s helyes kiejtésére meg kiirására annyi szót vesztegetni? Nem csodálkoznék az illető. ha tudná, hogy éppen most mily nagy tekintélyek s mekkorákat hibáznak ez egyszerü nyelvtörténeti igazság s a magyar nyelv törvényei ellen! A M. T. Akanémia adta ki pl. Ortvay müvét (Magyarország régi vizrajza) s ebben folyónk mindenütt Körös-nek van irva. Az országos statisztikai hivatal kiadványa a m. korona országainak legujabb (1892.) helységnévtára s ott Kőrös-Tarján, Kőrös-Tarcsa stb. neveket láthatunk. Sőt már olyan békésmegyei lapot is olvastam, a melyik »Alsó-Fehér-Kőrösi« vizszabályozó társulatot emlegetett. Hiába a példa ragadós. Igy még megérhetjük, hogy Körözsünk nevét majd idővel valamelyik ujmagyar a kőrös- vagy kőrisfától származtatja s Nagy-Kőrössel állitja egy sorba. De mi bihar- és békésmegyei magyarok csak akkor fogadjuk el ezt helyesnek, ha igazolja, hogy az eredeti zárt e hangzó hosszu ő-re változhatik, ha például megmutatja, hogy csetertek szóból csőtörtök, s nem csötörtök, a christiánból kőrösztény s nem keresztény származik, vagy ha elfelejteti velünk, mi különbség van az örül és őrül, követő és kővető: tör és tőr között.

Dr. Karácsonyi János.

[1]) B. O. II. 27. 16. Hazai Oklevéltár 305.
[2]) Münch. Más. B. O. I. 128.
[3]) A »Florus Hungaricus« cz. müvében.
[4]) Justh lt. 1425. év.
[5]) Dicales conscriptiones. — Éppen ezért Otrokocsinak és a Magyar Nyelv Szótára szerzőinek azon véleménye, hogy a Körözsök az ő kanyargós, körös folyásuk miatt neveztettek volna ekképen (Körösnek), teljesen hibázott. Különben is tanúul merek hivni bármely ép nyelvérzékü bihar- vagy békésmegyei magyart, hogy e folyónév utolsó hangzója nem s, hanem zs, s bár többen csak Körösnek irják, valójában Körözsnek ejtik ki.

érkezett le a megyéhez tudatva a közigazgatási hivatallal azt is, hogy a ház lerombolása ellen a miniszternek semmi kifogása nincs. Igy hát ez időszerint semmi sem akadályozza, hogy az igazságügyi palota épitését tavaszszal megkezdjék.

* **A vasut nyomorékja.** Az elmult hét folyamán megemlékeztük arról a vasuti szerencsétlenségről, hogy a nagyváradi pályaudvaron Szabó Gábor vasuti kocsitoló lábát összeroncsolta a mozdony kereke. A szerencsétlen ember lábából a baleset után kiszedték az összehasadozott csontot. A seb azonban veszélyesebb lett, ugy, hogy szombaton délelőtt a fél lábát amputálni kellett a szegény embernek. A mütétet igen szép sikerrel dr. Fráter Imre kórházi főorvos végezte.

* **A jégről.** Az elmult vasárnap ismét a korcsolyázóknak kedvezett. A Városliget jégpályája délelőtt, de különösen délutan, zsufolva volt közönséggel. A kitünő, tükörsima jég ugy látszik minden nagyhangu reklámnál nagyobb vonzerőt gyakorol a korcsolyázó közönségre. — A Sport-tér jégpályáján is nagy közönség élvezte a korcsolya-sport örömeit. Délután a József-ezred zenekara játszott igen szép müsort a Sport-téri jégpályánál. — A Városligeti jégpályán egy igen szépen kidolgozott teknősbéka csont női gyürüt találtak. Tulajdonosa átveheti a ligeti pénztárnál.

* **Kardpárbaj.** Pár héttel ezelőtt megemlékeztünk arról a véres kardpárbajról, a melyben Gallovich Jenő nagyváradi hirlapiró sulyosan megsebesitette Grébe huszár hadnagyot. Az eset miatt egyik kávéházban Graczer Károly 37. ezredbeli hadnagy Engelbach Adolf tüzérhadnagy megsértették Gallovichot, aki mindkét tisztet kihivatta. Vasárnap délelőtt ment végbe a párbaj a Ferencz József laktanyában. Sorshuzás folytán először Graczer hadnagygyal vivott Gallovich. A párbajban Gallovich vállán, Graczer hadnagy pedig a homlokán, karján és vállán kapott vágást. A sebesülések nem sulyosak.

* **A helypénz reformja.** Nagyvárad város vásárvám és helypénz dij szedési joga az 1895 év végével lejárt. A város törvényhatósága a jog meghosszabbitása iránt felterjesztést intézett a kereskedelmi miniszterhez. A város az eddigi gyakorlatot annyiban változtatta, hogy a sorompóknál most a piaczi, vagy másként vásári helypénzt is beszedik. Ez által azok a falusiak sem bujnak ki a helypénz fizetése alól, akik a piacz elkerülésével, az utczákon adják el áruikat. A miniszter leiratban tudatja a várossal, hogy a felterjesztett szabályzat tárgyalás alatt van. Nehogy azonban a késedelmezés miatt a város háztartásában zavar álljon elő, a felterjesztés értelmében ideiglenesen engedi a vám és helypénz szedését már most.

* **Passió társulat.** Pár napja egy öt tagból álló társulat járja sorba városunk kath. intézeteit, kezdetleges dekorációkkal és kosztümökkel, de ügyes mimikával mutatva be Krisztus szenvedéseit. Vasárnap a Nogáll-utczán irgalmas testvérek zárdájában játszottak és 14 élőképeket mutatta be a jobbára intézeti növendékekből álló közönségnek. A társulat igazgatója Fekete József, megérdemli a közönségpártfogását.

* **Czigány karaván.** Diszes sereggel szaporodott vasárnap este a nagyváradi kir. ügyészség fogháza. A csendőrség tizenkét tagból álló czigány karaván szállitott be Margittáról erős fedezet alatt. Valami nagyobb lopással vannak gyanusitva. Egy csapat közülök már régebben lakója a fogháznak. A bekisért csapatban nők és gyermekek is voltak.

* **A mérnöki hivatal ügy forgalma.** Lapunk legutóbbi számában bemutattuk a város egyes ügyosztályainak ügyforgalmát és reá mutattunk a folytonos munka szaporulatra; nem lesz érdektelen a városi mérnöki hivatal ügykezelését is betekinteni. 1893 évben volt e hivatalnak saját iktató száma 1031. 1894-ben 1211. 1895-ben 1380. Tekintetbe véve hogy e számoknak csaknem mindegyike egy-egy önálló ügyet, u. m. épitkezést, tervezést, költségszámitást, utczarendezést, vagy müszaki felül vizsgálatot jelent, eleget mondunk ha e kiváló fontosságu ügyek 2 év alatt 350 számmal szaporodtak. Hozzájárult még e hivatal köréhez a rendkivül sok teendővel járó vizvezeték ügy kezelése tehát egy egészen uj munkakör, melynek ügyforgalma a fentebbi számokban benn nem foglaltatik s melynek egészen külön álló iktató könyvei vannak. Lássuk ennek kezelését a következő számokban: 1894 évben beadatott és végzéssel elintéztetett vizvezeték épitési terv 413. Felülvizsgáltatott és elkönyveltetett házi vizvezetéki berendezés 362. összesen: 775. sz. 1895. évben beadatott és végzéssel elintéztetett vizvezeték épitési terv 626. Felülvizsgáltatott és elkönyveltetett házi vizvezetéki berendezés 655. A városi pénztárba fizetendő különféle vizdijak beutalványozására elkönyveltetett és kiállittatott ellen nyugták száma 903. Az elhelyezett vizmérő órákról szóló jelentések és vizdijak kimutatása 78. A tanácshoz felterjesztett havi jelentések a berendezések és vizdijak szaporodásáról 7—8 nagy táblázaton 84. Tehát 1895. évben egyedül a vizvezeték körében tartozó beiktattatott ügyszám 2346 db.

* **Alaptalan udvari gyász.** Ratibor herczeg kóburgi udvari főmarsall állása megrendült. A mult héten ugyanis a herczeg a fejedelemség összes lapjaiban kétheti udvari gyászt rendelt el az oldenburgi nagyherczegnőért — bár a nagyherczegnő él és a legjobb egészségnek örvend. A kóburgi udvarban azonban három napot már gyászoltak, a mikor felsőbb helyről betiltották a gyászt. Az a kérdés már most s ezen törik a fejüket Kóburg intéző körei, hogy ha az oldenburgi herczegnő igazán meghal, teljes tizennégy napos udvari gyászt tartanak-e érte, vagy beszámitsák ezt a három napot s csak tizenegy napot adjanak neki.

* **A Saápi gyorsvonat.** A mult év deczember hó 2-án Biharmegye közigazgatási bizottsága pártolólag terjesztette a kereskedelemügyi miniszterhez Des Echerrolles Krusper Károly, gróf Zichy Géza és érdektársainak azon kérvényét, melyet a gyorsvonatoknak Saáp állomáson leendő föltételes megállása végett nyujtottak be. A kereskedelemügyi miniszter most értesiti a közigazgatási bizottságot, hogy az eddigi tapasztalatok szerint Saáp személyforgalma nem oly jelentékeny, hogy a gyorsvonatok megállása egyátalában indokolt volna. Minthogy továbbá Saápról ugy Budapest, mint Nagyvárad felé elég alkalmas és gyorsabb járásu személy-vonatok közlekednek, de különben is, mivel a gyors vonatok forgalmának rendessége érdekében a miniszter érvelése szerint, — meg nem engedhető, hogy ezen vonatok gyakoribb megállások által késleltessenek, a folyamodók kérelmét teljesithetőnek nem találta.

* **Halálozás.** Oláry Gyula és neje, Justh Ilona kis gyermeke Ödönke f. hó 20-án d. u. fél 2 órakor életének 2-ik évében tüdőlobban elhunyt. Temetése 22-én d. e. 10 órakor lesz.

* **Választások a 48-as körben.** Vasárnap délelőtt 11 órakor tartotta rendkivüli közgyülését a helybeli 48-as és függetlenségi párt, melynek egyedüli tárgya Paksy Gusztáv elnök és Nadányi Jenő 1-ső alelnök lemondása folytán megüresedett tisztségek betöltése volt. Stern Hermann alelnök megnyitotta a gyülést, üdvözölte a szép számban megjelent párttagokat és előadta a gyülés tárgyát, mire Fekete László, Dr. Vári Szabó Béla egyhangú választását ajánlotta mit az egybegyültek lelkesülten elfogadtak. Erre nézve háromtagu küldöttség: Fekete László, Mokry József és Voncz Zsigmond elmentek az uj elnökért, kit megjelenésekor zajos éljenzéssel fogadtak. Dr. Vári Szabó Béla hazafias beszéddel foglalta ellnöki székét és áttértek az alelnök választásra. Első alelnöknek Déry János ajánlatára Szokoly Tamás ügyvédet választották meg. Ezzel a gyülés az elnök éltetésével véget ért.

* **A városi óvónő kérelme.** A városi tisztviselők, segéd- és kezelőszemélyzet mellett a fizetés emelésről készitett javaslatban a községi tanitók és tanitónők is fel vannak véve. A v.-velenczei községi kisdedóvoda óvónője Tőkés Vinczéné azon kérelemmel járult a polgármesterhez, hogy a fizetésjavitásnál ő reá is legyenek tekintettel, szintén emeljék fel a fizetését. Valószinüleg méltányolni fogják a kérelmet.

* **Borfogyasztók figyelmébe.** Köztudomás szerint a magánborfogyasztókra az 1896. évre általányösszeg befizetésének határidejéül f. hó 21-ikétől febr. 8-áig terjedő napokat jelölte ki. Figyelmeztetjük tehát a borfogyasztókat, hogy ezen idő alatt a számvevői hivatalnál fizessék ki az általányt, mert ellenkező esetben a tételenkinti adózás szabályait alkalmazzák rájuk.

* **Államsegély.** A vallás és közoktatásügyi miniszter Sárközy Gábor érsemjéni ev. ref. iskolai tanitónak 89 frt, Dekmáz Gyula értarcsai ev. ref. iskolai tanitónak pedig 20 frt. államsegélyt adott az 1894/5. tanévre.

* **Talált karperecz.** Kádár Béla gymnazista az uri-utczán egy emaillorozott ezüst karpereczet talált. Gazdája szerkesztőségünkben bármely délután átveheti.

* **Követésre méltó.** Norvégiában f. évi január 1-én lépett érvénybe az a törvény, mely a pálinka italmérési jog megadását, vagy meg nem adását a községekre ruházza. A község elhatározása a lakosok szavazatától, és pedig mind a férfiak mind a nők szavazatától függ. Eddig 13 kisebb norvég városban szavaztak és 11 városban többségben voltak azok, a kik a pálinka italmérési jog kiadatása ellen adták be szavazatukat. 15 és fél millió koronára becsülik azon forgalmat, melyet évente ezen 11 városban a pálinka eladással elértek. Nálunk, a hol a pálinkaivás elősegitése egybe van kapcsolva az állam finánez-érdekeivel a norvég mozgalom kétszeres figyelemre tarthat számot.

Fürdőink télen.

Igenis »fürdőink.« A miénk és kettő is.

Arra ugyan elég messze vannak, hogy midőn oda nyaranta, ruganyos, hullámos kocsikon, vagy a szelid völgyek, illatos rétek közt tovakanyargó fürdői vonaton, egyszer-egyszer a városból kimenekülünk, az a »kirándulás« idylli neve alatt emlitessék; de elég közel is arra, hogy senki fiának oda ne engedjük a dicsőséget, miszerint e gazdagon, vad fenséges ős erőben előtörő hévvizek — melyek mélyén a gyógyitás annyi kincse szendereg — kizárólag a »nagyváradi fürdők« gyüneve alá foglaltassanak. A gyárkéményes, aszfaltszagu Nagy-Váradnak üde, mosolygó, felvidámitó gyermekei ők, a prózai város kedves költészete. —

Fürdőink bizony, »de télen.«

Itt állunk a fürdői országut magaslatán, e hires, százados, roppant tölgyek egyikének téli fekete sátora alatt.

Előttünk mély-mély, hosszu völgy terül, gazdag képekben. A völgy egyik halmocskáján az ős régi, sudar hajói kápolna lehelletszerü, fehér alakja integet felénk; mellette, de messzebben, árnyékolva, a Püspök-fürdő egyik magas imponáló falazata látható, egyéb azonban innen nem látható belőle; a völgy ellenkező, déli kiszélesbülésében előttünk áll a Félix-fürdő, egész teljességében s e pontról valóban megkapó látványt nyujt a távolban, a mélyben álmadozó gyógyhely épület-csoportozata. A két fürdő között szabályos halom emelkedik, rajta Hájó község kis házai huzódnak meg, a szürke ég bolt alatt, a téli csendben — — messze, messze, a Félixfürdőn is meszsze tul, a hájói dombnál is sokkal magasabban, az egész vidéken uralkodva, a hegytetőre épült Kardó községe válik ki, itt-ott előtünő falaival, miken a téli, alkonyi napsugarak, bágyadt fénye játszik.

De nem sokáig játszik, hamar alá száll, végbucsut int a nap s az oly kihalt fürdői tájékok még kihaltabbakká lesznek.

Lépjünk az egyik fürdőhöz közelebb. Szomoru csend, téli elhagyatottság fogad — — — csak a hévviz tör zuhogva, prüszkölve, elemi erővel a föld

titokteljes méhéből elő; maga körül felhőzetet alkotva a porrá zuzott vizcseppekből, a méhéből felszállongó örökös ködökből s azután sebesen fut tova, kővel kirakott, bámulatos tiszta medrében s a hol eltünik, ahol a föld alatt halad, utja ott is látható, — ott mindég elolvad a hó.

A viz ereje meleg légáramlatot csap arczunkba, csak azért, hogy annál inkább érezzük a metsző hideget, a zordon tél hatalmát, mely ép csak e piczi ponton veszté el uralmát, de lánczra verte, de zsarnokilag dul az egész mérhetlen nagy természeten, — csak ott benn csillog biztató lámpafény, ott biztosan kályha és barátságos jó emberek melege fogadna.

Ugyan hol vannak most, oh hol vannak, az élet, nyári vigság gondtalan, dalos, csattogó madarai! Hisz ez a lég volt tele velök; e fák zöld csarnokai visszhangozák szavukat! itt, hol az Isten legdicsőbb teremtménye: az ember örült a ragyogó, nevető életnek, a természet ünnepének, diadalmi pompájának, a nyár tündéri gazdagságának, hol annyi szivemelkedett együttérző közös öröm lelkesedésével — tudatosan vagy öntudatlanul — a boldogság nagy, örök szerzője felé. — — —

Utunk elvezet a félixfürdői Pecze kőhidja felett. Mily hang ez! Való-e vagy csalódás! A tél közepén felhangzó bájos »békabrekegés«! — Nem csalodás biz az; mert a folyó hosszában, amerre az csak hömpölygeti forró hullámait, — tavaszi hangulatban — élnek Jupiter kedvenczei. Hol itt, hol ott rikit fel, recseg ki éles, szaggatott hangjuk, rögtön utána közelben egy-egy mélyebb tompább: »ungung«-olás, kedélyes felelet. Egy tonussal sem adják lejebb, mint nyáron; hangjuk tele van nagy megelégedettséggel, irigylésre való vidorsággal.

Leszálltam, megnézni a viz hőfokát: 21—22° R. a szélen; belől és mélyen aligha hiányzik valami a 26°-ból; pedig e foknál fut keresztül a hőmérő skáláján egy élénk piros vonal, mellette e két betü: W. B. = Warmes Bad. = a legpompásabb meleg fürdő. A kieredésnél — innen mintegy 1. kilometernyire — a hőfok körülbelül: 40°-R.

Mit bánják tehát ők — már mint a békák, — ha még ugy sir, még ugy zörög is a szél a parti bokrok fagyos ágai közt; ha ezer hideg csillagot hány is a holdfénye a szikrázó havon, mikor egyszer az ő százmilliókat számláló — most dermedten szunyókáló — testvéreik (szegények!), még a verőfényes tavaszon, a békakardal legeslegtermékenyebb saisonjában, a békaálmok tárgyát képező: Sz. György napkor sem lubiczkolhatnak ily meleg, ily idealis életelemben! — Párnájuk a puha, rugalmas, iszap. Játékhelyük: a parti mohák labyrintjei, miken, — üde zöld bársonyukon, — örökké ott ragyognak a leverődő gőzök harmatgyöngyei. S ha nagy a hideg a felszálló ködök mindenütt meleg dunnát teritnek a viz fölé, a viz mentén, s minél nagyobb, minél áthatóbb a hideg, e köd annál sürübb, annál vastagabb; sokszor oly hatalmas, hogy kitölti az egész völgy mélységét; e ködbe jutva alig látunk valamit, kieveczkélve belőle, bámulva tapasztaljuk, hogy másutt nyoma sincs a gőzöknek; a lég tiszta és átlátszó, az égen élesen hidegen ragyognak a csillagok.

A békák ez Eldorádóját elhagyva — más boldogságát ki szereti! — ne menjünk nagyon sebesen, ne nagyon kopogva. Két oldalt bokrok vannak. Ezeknek is vannak lakói. Ime! mégis felébresztettük valamelyiket: jöttünkre halk, elható sipitásra mozdul a kis madár szája s összébb huzódik a bokorban . . . . hej! ugyis hideg lesz az ő éjjeli szállása. —

Mártonfalvi.

Lapunk egyes számai a következő üzletekben kaphatók:
Kiss Dávid kereskedése **Fő-utcza,**
Sonnenwirth-féle bazárban **Fő-utcza,**
Kádár és Kiss czégnél **Kishid-fő,**
Kutasi D. papirkereskedésében **Uri-utcza,**
Panker Dániel papirkereskedésében **Kis-piacz,**
Reich Sándor vegyeskereskedésében **Szent-János-utcza,**
Mezey János füszerkereskedésében **Körös-utcza.**
Reich Antal kereskedése Nagy-Fürdő-utcza.
Frankl Mari tőzsde és hirlapelárusitó Kereskedelmi csarnok palota Nagypiacz.
M. kir. dohány- és szivar-áruda Zöldfa-utcza.
Ugyanezen helyeken előfizetések is elfogadtatnak.

VASUTI MENETREND.

Érvényes 1895. október 1-től.

Vonat indul Nagyváradról.	Vonat érkezik Nagyváradra.
Püspökladány-Budapest felé gyorsvonat 8^{43} regg., 2^{26} éjjel, személyvonat 11^{32} d. e., 2^{22} d. u., 11^{04} éjjel.	**Budapest-Püspökladány** felől gyorsvonat 7^{08} este, 2^{12} éjjel, vegyesvonat 7^{15} r., személyvonat 3^{42} d. u., 1^{48} éjjel.
Kolozsvár felé gyorsvonat 7^{15} este, 2^{20} éjjel, vegyesvonat 12^{05} d. u., személyv. 3^{58} délután, 2^{06} éjjel.	**Kolozsvár** felől gyorsvonat 8^{38} regg., 2^{19} éjjel, vegyesvonat 8 r., személyvonat 11^{17} d. e. 10^{44} éjjel.
Csaba-Arad-Szeged felé személyvonat 10^{20} d. e., 4^{25} d. u., vegyesvonat 7^{30} este.	**Arad-Szeged-Csaba** felől vegyesvonat 8^{30} r., személyvonat 9^{32} d. e., 5^{30} d. u.
Belényes-Vaskóh felé vegyesvonat 4^{25} reggel, 1^{43} d. u.	**Vaskóh - Belényes** felől vegyesvonat 11^{05} d. e. 9^{09} este.
Érmihályfalva felé vegyesvonat 6^{45} r., 4^{35} d. u.	**Érmihályfalva** felől vegyesvonat 8^{10} r., 9^{14} este.
Ősi-Kót-Gyoma felé személyvonat 6^{55} r., vegyesvonat 2^{40} d. u.	**Gyoma-Kót-Ősi** felől vegyesvonat 10^{05} d. e. személyvonat 8 este.

EGYLET.

A nagyváradi ipartestület betegsegélyző pénztára f. hó 19-kén rendes havi igazgatósági ülést tartott. Az elnök jelentéséből kiemeljük a következőket. A mult évi julius hó 1-ig mutatkozott hátrányok összege 2542 frt 79, melyből eddig bevételt 676 frt 24 kr, mint be nem hajható leiratott 240 frt 21 kr és közadók módjára leendő behajtás végett a rendőrkapitányi hivatalhoz áttétetett 1626 frt 34 kr.

Olvastatott a pénztári jelentés, mely szerint az ülés napján eszközölt záráskor a pénztár pénzkészlete 3179 frt 36 kr.

Mindkét jelentés helyeslőleg tudomásul vétetett.

Ezután a titkár ismertette a pozsonyi kerületi betegsegélyző pénztár körlevelét, mely csatlakozásra hivja a magyarországi hasonnevü pénztárokat annak keresztül vitele czéljából, hogy a kórházi költségeket tagjaik után a pénztárak csak 30 napról legyenek kötelesek viselni. Az igazgatóság csalatkozását felajánlotta. Végül Tenkei József titkár és Spitz Manó könyvelő véglegesitését egyhangulag kimondották.

Irodalom és müvészet.

— **Sétahangverseny.** A háziezred zenekara f. hó 19-én a »Sas« nagytermében elég nagyszámú hallgatóság előtt tartotta meg a szokott vasárnap délután a hangversenyt. A zenekar ismert fegyelmezettségénél fogva ezuttal sem registrálhatna egyebet, mint az általában preciz összjátékot és sokszor megujult tapsokat. Szépek voltak a Lohengrinből előadott részletek, bár a hangszerelés mintha itt-ott üresebb lett volna a szokott »Wágneri«-nél. Strauss egyik keringőjének zenéje szép volt ugyan, de czime a műsoron érthetetlen magyar forditásban szerepelt. Az utolsó előtti akkordba pedig aligha nem belecsúszott egy kis septima. Kedves volt Strasser: »Szülőházam« cz. dala, s utána Marsenet: »Manon« cz. operájából előadott egyveleg hatalmas, széles instumentácziója s gazdag modulácziója éles ellentétet képezett Delibes (Coppelia cz. operájának egyes részletei) könnyü zenéje után. Strasser: «A szerelem győz« cz. gyorspolkája általános tetszésre talált, ismételtetett is.

— **Sophonisbe.** Horvát-Horowitz Lipót világosi plébánosnak, lapunk állandó munkatársának »Sophonisbe« czimü tragédiája tegnapelőtt nagy sikert aratott az a r a d i szinházban. Az »Arad és Vidéke« igy ir a darabról:

Horvát Lipót világosi plébános szerénységében nem jött el darabjának bemutató előadására az aradi szinházban. Sajnáljuk, mert látva azt az érdeklő figyelmet, a nemes élvezet kifejezését az arczokon, hallva a felvonásonkint mindjobban felzugó tapsokat, lelkesedést meritett volna a további munkára, melytől szini irodalmunk csak a legszebbet várhatja.

Nincs terünk hosszan foglalkozni e rendkivüli figyelemre méltó szép müvel, melyet hivatott tollból tegnapi tárcánkban már bővebben ismertettünk. Röviden jelentjük tehát, hogy »Sophonisbe« Horváth Lipót öt felvonásos verses tragediája egyike a legszebb eredeti daraboknak, amelyekkel dicsekedhetik és hogy a darab a tegnapi bemutatón az aradi inteligens közönség előtt t ö k é l e t e s sikert aratott. Igaz meggyőződésünk az, hogy e husz év óta létező eredeti művet a nemzeti szinházban még nem adták elő, hát az nem a szerző, hanem a nemzeti szinház szégyene!

— **Győr aranymisés püspöke.** R u s c h e k Antal győr-nádorvárosi esperes-plébános Z a l k a János győri megyés püspök aranymiséje alkalmából egy emlékfüzetet irt, mely igen csinos kiállitásban kapható a szerzőnél.

MULATSAG.

48-asok tánczmulatsàga. Vasárnap este volt a »Zöldfa« nagytermében a helybeli »48-as Népkör« tánczmulatsága, mely ugy anyagilag, mint erkölcsileg igen jól sikerült. A négyeseket 45-50 pár tánczolta. A sikerült mulatságnak csak a kora reggel vetett véget. Jelen voltak:

A s s z o n y o k: Baczonyi Sándorné, Bakk Lajosné, Bocskay Józsefné, Bogdán Józsefné. Bene Istvánné, Darvay Ferenczné, Dankó Györgyné, Daday Józsefné, Fekete S.-né, Gergely Lajosné, Handsucher Gézáné, Kolozsi Józsefné, Kólyi Józsefné, Kéri Józsefné, Katona Jánosné, Kulcsár Antalné, Kőszeghi Jánosné, Kóta Józsefné, Kiss Sándorné, Mádi Jánosné, Nagy Lajosné, Nemes Lajosné; Papp Istvánné, Pápai I-né, Szilasy Lajosné, Sarkadi Sándorné Szabó Lajosné, Szabó Lászlóné, Szabó Józsefné, Szöllősy Ferenczné, Tuksa Józsefné.

L e á n y o k Baczonyi Róza, Bakk Btelka, Bocskay Erszi, Bene Ilona, Bodnár Vilma, Darvay Szeréna, Dankó Jolán. Gergely Teréz, Fekete Mariska, Hegedüs Nina, Kiss Erzsébet, Kóta Mariska, Kőszegi Róza, Kulcsár Viktus, Kéri Piroska, Kólyi Irma, Kolozsi Mariska, Kolozsi Róza, Mogyorósi Mondri Mariska, Nemes nővérek, Papp Mariska, Unger Ilonka, Szabó Vilma, Rácz Mariska, Szilassy Lujza, Spetkó Teréz, Sarkady Ilona, Schultz Ella, Schuler Ilonka, Tóth Mariska.

Román bál. A várad-velenczei román polgárság által rendezett bál vasárnap tartatott meg a régi vasuti pályaházban. A négyeseket 50-60 pár tánczolta. Jelen voltak:

A s s z o n y o k: ÁrvániLőrinczné, Bánfi Sámuelné, Balázs Ferenczné, özv. Bartha Mihályné, Budai Antalné, Damsa Jánosné, Fodor Gézáné, Fodor Györgyné, Fodor Lőrinczné, Fodor Tógyerné, Fülöp Gáborné, Johán Miklósné, Kiss Togyerné, Koszta Jánosné, Kim Sándorné, Koszta Demeterné, Móka Jánosné, Mihucz Lőrinczné, Mosu Demeterné, Mónya Kaszláné, Móga Mózefné, Nagy Péterné, Osztafi Lőrinczné, Oroszi Kálmánné, Papp Lőrinczné, Papp Györgyné, Papp Péterné, Rácz Jánosné, Tokaj Mózesné, Végső Istvánné, Vigyikán Györgyné, Zilai Jánosné.

L e á n y o k : Búdúra Mariska, Búziás Erzsébet, Budai Mariska, Balogh Mariska, Dát Mariska, Geberán Róza, Halúska Teréz, Herczeg Klára, Jánk Mariska, Jónás Mariska, Hadágyi Anna, Kiss Mariska, Koszta Róza Kelemen Mariska, Márián Róza, Mika Mariska, Nagy Boris, Oroszi Margit, Oláh Mariska, Ozsváth Lidi, Pódi Nina, Osztafi Róza, Szurgucz Juliska, Totorán Veturia, Vigyikán Róza.

Kränzchen az aradi várban. Az aradi helyőrség tisztikara a farsang folyamán két estély rendezését tervezi. Az egyik f. hó 23-án lesz, a másik február közepén. Az estélyekre, melyeket a diszes várépületben tartanak, hivatalos a város inteligens polgársága is.

Igazságszolgáltatás.

A bihar-tordai szenzáció. Nagy dolog történt a mult év május havában Bihar-Tordán. G y ő r i József ugy fejbe ütötte az utczán G y ő r i Albertet, hogy négy hónapig nyomta Albert az ágyat, a

négy hónap után pedig meghalt. Győri József furcsán magyarázta tegnap ezt az esetet a törvényszéknek, mely Millye Gyula elnöklete alatt az ügyet bünügyi szempontból tárgyalta. »Ugy történt kérem« — mondta — »hogy én jöttem haza a korcsmából a pajtásaimmal, mikor mellettem elhaladtak azok a fiatalok. Elmentünk szépen egymás mellett, de mikor a hátam mögé értek, valami csattanást hallottam, mikor pedig visszafordultam, rám lökte valaki a Győri Albertet. Mérges lettem, aztán fejen vágtam a fokosommal, de én nem tudtam, hogy az Győri Albert.« — A tanuk ellenben mást mondanak. Győri József haragudott Győri Albertre, azért ütötte fejbe, nem is hátulról, hanem szembe. — Halált okozó sulyos testi sértés miatt emelt ezért ellene vádat a királyi ügyész és hiába volt Rádl Ödön gyönyörü védőbeszéde 4 évi fegyházra itélte a vádlottat a kir. törvényszék. Mindnyájan felebbeztek.

Ezredéves kiállitás.

Az ősfoglalkozások kiállítása. A történelmi vadászat, halászat és pásztorélet pavillonja már teljesen elkészült; hasonlóképen a tóban elhelyezett ősi halászkunyhón is most végzik az utolsó munkákat Herman Ottó orsz. képviselő utasitásai szerint, ki az utolsó napokban több izben fordult meg a kiállitás területén, hogy az ezen csoport körül még elhelyezendő ősi halászkunyhók helyét megállapitsa. Az egész csoport a halász kunyhókkal és a legérdekesebb régi halászati szerekkel felelevenitve, rendkivül érdekes képet fog nyujtani.

REGENY-CSARNOK.

Az erdészlakban.

Irta: **Seevald H.** 15

Forditotta **Bárcziházi Bárczy Margit.**

— Igen de kit? — A Pistának a lovakra kell ügyelni — hacsak az erdőört nem hivom —

— Az erdőör! Ez némileg vigasztaló. De hátha Ernő már is elvitte magával?

Midőn Péter távozott, Erika hevesen zokogva rejté kezébe arczát, de csak egy pillanatra, a másik perczben már nyugtalanul járkált idestova a házból ki a kertbe s meg vissza onnan. Egyszerre csak hogy hogy nem, — Ernő szobájában találta magát. A máskori rendet, tarka összevisszaság váltotta föl. A reggeli öltözet egyes darabjai szanaszét hevertek a székeken, az asztalon, s mindenütt. A ruhaszekrény s a fegyverszekrény ajtaja tárvanyitva állottak, látni engedve a kétcsövü fegyver, s a buldog-revolver hiányát.

— Tehát mégis, sóhajtá Erika, hevesen dobogó szivére szoritva kezét. Csak csendesen — csendesen rebegé, Isten tudja, mi történik még! Gépiesen emelé föl a földön heverő rubákat, s egyik kabátra tüzve meg is találta a Lujza által adott rózsabimbó szárát.

Lujza! —

Különös. Még eddig nem is gondolt Lizára, csak Ernőre, s a veszélyre a melyben őt vélé; csak egyetlenegyszer gondolt mégis Ernő anyjára.

S Lujza? — A szegénynek fogalma sincs minderről, s talán éppen most gondtalanúl tánczol odaát. Mily borzasztó! Ideges nevetésbe tört ki, mely némileg könyitett rajta, midőn a néni szivélyes búcsújára gondolt. A jó néni, mily őszintén sajnálta, hogy nem jöhettem vele, s most mig ők haszontalanságokkal töltik az időt, én egyedül, egész egyedül én vesztem őt el, nektek, többieknek, nincs jogotok hozzá. Szemei szenvedélyesen fellángoltak, s Erika tudta jól, mit érez a félelem eme rettentő perczeiben melyek a gondtalan gyermeket, szerető, aggódó nővé változtaták. Várni, ismétlé mig viszaemlékezett a virágos illatos tavaszi napra, melyen énekét meglesték.

— Ne hagyj már várni — s mégis mily kétségbeeséssel várt reá..

Az ajtón gyönge kaparás hallatszott.

Igen, ketten fogunk rá várni szólott Erika mialatt beereszté a félénken nyöszörgő Diánát. Még sokáig barangolt nyugtalanúl a házban és kertben, mig végre hangok hallatszottak az erdő felől.

— Ha — ez Péter hangja, még két idegen hangját is hallom de az — övét — nem. —

Végre a beszélők alakja is látható lőn. Két ember közeledett, kézi ravatalt hozva válukon. Erika ijedt sikolylyal repült az ajtó felé.

A galyakból font hordágyon Ernő feküdt, lombokra vetve, s feje ruhadarabokkal támasztva. Összecsapzott hajából folyton vércseppek váltak ki, melyek keskeny patakokban folytak végig sáppadt arczán. A vadászköpeny vállára és mellére volt teritve.

— Meghalt! kiáltá Erika.

— Ments Isten — felelé Péter. Csak erősen vérzik, úgy hogy már nem tudtun segiteni rajta.

Csekély távolságban az erdőör követé őket' egy hatalmas őzbak sulya alatt görnyedezve.

Ernő idejében megérkezett volt a várostól pár percznyi távolságban fekvő lövészkertbe, hol is a lehető legbarátságosabb fogadtatásban részesült. Az ünepély szinhelye különféle vadászjelvényekkel s lobogókkal volt diszitve, ugyszintén a fák közötti tisztás, melyen a szines lampionnok s a lombdiszek előre hirdették a feszteleunek s kedélyesnek igérkező mulatságot. Az egész vidék előkelősége megjelent, s Ernőt a csinos vadászt nem csak tüzes leányszemek követték, midőn a tér másik oldalán felállitott dijak szemlélésére indúlt, de a gondos mamák barátságos tekintete is. Már több lövés hangzott el, midőn Ernő a közelben felállitott s frissitőkkel felszerelt sátor felé iudult. Alig odaérve, egy rosszúl öltözött suhancz állta útját.:

— Erdészsegéd az úr, a Wendlernél? kérdé valódi parasztmodorban.

— Igen, én Wendler főerdész ur erdészsegédje vagyok.

(Foly. köv.)

TÁVIRATOK.

Országgyülés.

(Folytatás.)

Ismétli ő szivesen látja Apponyi eziránu törekvéseit; ajánlatának részleteihez lesz alkalma neki is hozzá szólani,

Azon feltétel helyett hogy a választók névjegyzéke a közjegyzőnél deponáltassék, sokkal helyesebbnek tartaná azt hogy a névjegyzék minden választónak hivatalból megküldessék.

Ha kimondatik az, hogy hlvatalos személyeknek tilos a korteskdés, mondassék ki az is hogy tilos egyházi személyeknek is a vallás szavaival korteskedni.

A kuriai biráskodásról szóló törvényjavaslat ellen nagy agodalom van, de kijelenti kész esetleg ahoz is hozzájárulni. Bár jobb szeretné, ha e jogot a képviselőház nem adná ki kezéből, de nem is kizárólag a többséggel volna a biráskodás gyakorlandó.

Erősen kikel azon irányzat ellen, melyet a belügyminiszter követ. Elvesz a megyétől mindent, akkor gúnyolódva kérdi, nohát lássuk, mit tód az autonómia?

A belügyi tárcza költségvetését nem fogadja el.

Ülés vége 2 órakor.

A parlamenti helyzet.

Budapest, jan. 20. (Saját tudósitónk táv.) A ház mai ülésén két esetben domborodik ki Sréter Alfréd és Eötvös Károly beszéde: Sréter Alfréd, mint a kormánypárt hivatalos szónoka békés hangon kezdett szólni, de csakhamar olyan rekriminácziókba bocsátkozott, amelyek nagyon sok kételyt hagynak fenn a békés hangulat őszinteségében. Támadta a néppártot s, azt osztotta, hogy az összes pártok irtsák és pusztitsák ezt a pártot. Eötvös Károly a Kossuth-féle függetlenségi frakczió vezére heves támadást intézett a kormány és pártja ellen. De van a beszédnek nagyon gyanus részlete. Ő ugyanis nem akarja a kuriai biráskodást, hanem a ház biráskodásának rendezését. Az ellenzék ebből azt az impressiót vette, hogy az Eötvös-Kossuth-párt hajlandó lesz segitséget nyujtani a kormánynak arra, hogy vétessék le ez a javaslat a munkaprogrammból. Megegyezett különben Eötvös a kormánypárttal a néppárt támadásában is. A békealkudozások különben hir szerini már irásbeli uton is folynak. Széll Kálmán az egyik belkonferenczia eredményeit nyomban közölte a miniszterelnökkel és a választ irásban küldte meg Horánszkynak. A nemzeti párt részéről a szövegezett javaslat szerdán vagy csütörtökön fog előterjesztetni. Ezzel szemben a kormány álláspontja az lesz, hogy az inditvány a kuriai biráskodás tárgyában kiküldött bizottsághoz utasittassék. Ezeknek a javaslatoknak sorsa a bizottságban, ugy látszik, attól függ, hogy a nemzeti és szabadelvü párt között a megállapodás a további teendökre létre jön-e vagy sem?

A győri püspök és a király.

Budapes, jan. 20. (Saját tud. táv.) Ő felsége a király Zalka János győri püspököt jubileuma alkalmából a következő távirattal üdvözölte:

»Örömmel üdvözlöm Önt, midőn a mai napon ötven éves áldozári jubileumát teljes testi és szellemi erőben ünnepli — s mint mindenkori hivemnek szivemből kivánom, hogy az Isten áldása még évek során át kisérje papi erényekben és jóltevésben gazdag életét a gondozására bizott egyházmegye, valamint a szükséget szenvédő emberiség javára. *Ferencz József s. k.*«

A millenniumi programa.

Budapest, jan. 20. (Saj. tud. táv.) Hivatalos jelentés szerint a millennáris ünnepélyek véglegesen megállapitott sorrendje a következő lesz:

Május 3-án isteni tisztelet a budai Mátyás-templomban ő felsége jelenlétében; az istenitiszteletet Vaszary Kolozs herczegprimás czelebrálja.

Május 10-én országszerte ünnepi isteni tisztelet.

Junius 5-én a koronát átviszik a Mátyás-templomba, a hol három napig közszemlére lesz kitéve.

Junius 8-án hódoló felvonulás és a két ház együttes ülése a szent korona jelenlétében.

Kacziány-Berzeviczy bárbaj.

Budapest, január 20. (Saját tud. távirata.) A budapesti kir. ügyészség meginditotta a vizsgálatot a Kacziány-Berzeviczy párbaj ügyében, a mely tudvalevőleg a Hazánkban Sysiphus és Stréber czimü czikkből keletkezett. Berzeviczy Albert mentelmi jogának a felfüggesztése iránt a törvényszék az eljárásokat megtette.

Beőthy Zsigmond halála.

Budapest, január 20. (Saját tud. távirata.) Komáromból jelentik táviratban, hogy Beöthy Zsigmond főrendiházi tag, a liberális protestánsok egyik vezérférfia meghalt. Az elhunytban Beöthy Zsolt atyját gyászolja. Beöthy az irodalomban is szép sikereket ért el, nem régen jubilálta meg prot. egyházi hivataloskodásának ötven éves jubileumát. Mint a komáromi egyházmegye gondnoka Pap Gábor püspökkel, nagymértékben hozzájárult az egyházpolitikai harcz szitásához.

Pénzhamisitó miniszteri hivatalnok.

Belgrád, jan. 20. (Saj. tud. táv.) Mihailovics Gyulát, kereskedelmi miniszterium hivatalnokát, a kit osztrák ötvenforintos bankjegyek hamisitása miatt letartoztattak egy királyi ukáz felfüggesztette állásától.

Közgazdaság.

A sertésvész.

Darányi Ignácz földmivelési miniszter a kőbányai sertésállományban fellépett betegség meggátlása és mielőbbi megszüntetése tárgyában a következő rendeletet adta ki valamennyi törvényhatóságnak:

1. A kőbányai piaczról sertéseket elszálli-

tani egyelőre tilos; kivételt képeznek a belföldi fogyasztásra szánt sertések, a melyeket azonban a székes fővárosban, vagy ennek közvetlen környékén való levágás czéljából csak e czélra szánt és minden használat után fertőtlenitendő lófogatu kocsin, vidéken történő levágásra pedig a rendeltetés helyéig csak vasuton s a vasuti állomástól a leölés helyéig csak lófogatu kocsin szabad szállitani. Ily sertések marhaleveleire a kőbányai állategészségügyi hivatal reá fogja vezetni, hogy azokat a rendeltetési helyre érkezéstől számitandó három napon belül le kell ölni s a szállitásról a rendeltetési hely hatóságát a leölés ellenőrzése végett értesiteni fogja.

2. Sertéseknek kőbányára szállitása tekintetében a mult évi nov. hó 30-án, 94.700. szám alatt kelt rendeletemben foglalt feltételek továbbra is érvényben maradnak, azonban

a) az idézett rendelet I. pontjában előirt elkülönités időtartamát a folyó évi január hó 20-ától kezdve bejelentendő sertésekre nézve 10 napról husz napra emelem föl és elrendelem, hogy a bejelentett sertések számbavételét az illetékes kerületi állami állatorvos a tulajdonos költségére a helyszinén személyesen foganatositsa, az elkülönités tartamát csak a sertéseknek általa történt számbavétele napjától számitva és mindazokról a bejelentett sertésszállitmányokról, a melyeknek a Kőbányára való bocsátását idézett rendeletem 7. pontja értelmében nem tagadta meg, a számbavétel után hozzám táviratban azonnal jelentést tegyen.

b) Elkülöniteni kivánom a kőbányai piaczon állategészségügyi okokból a csapatokban együtt nevelt u. n. nyáj-sertéseket az u. n. szedett és a vásárokon vett sertésektől s ez okból elrendelem, hogy a szedett és vásári sertéseket Kőbányán csak e czélra kijelölt külön szállásban méltányosan megállapitott dijak mellett lehessen elhelyezni és tartani.

Ezen intézkedésem végrehajtása érdekében a községi előljáróság, illetve rendőrkapitányi hivatal az előidézett rendeletem 6-ik pontja értelmében a Kőbányára szánt sertések marhalevelére vezetendő záradékban megjelölni köteles, hogy a kérdéses sertések a jelen bekezdés elején meghatározott nyájsertések-e, avagy pedig szedett, illetve vásári sertések-e.

Ugyanezt a körülményt a tulajdonos már a bejelentés alkalmával az előljárósággal, illetve rendőrkapitányi hivatallal és a ker. állami állatorvossal közölni tartozik.

Erről a közönséget tudomásvétel, közzététel s illető közegeinek megfelelő utasitás végett értesitem.

Kelt Budapesten, 1896. január hó 14-én.

Darányi, s. k.

Szabad sertést szállitani. A földmivelésügyi m. kir. miniszter tudomásulvétel és minél kiterjedtebb módon való közzététel végett értesiti a törvényhatóságokat, hogy az osztrák cs. és k. belügyminiszter f. évi január hó 13-án kelt értesitése szerint az állami állatorvosok által egészségeseknek talált sertések Magyarország és Horvát-Szlavonország fertőzött területéről Karlik Alajos bécsi hentes számára is szállithatók ugyanazon feltételek mellett, mint a melyek Ziegler József bécsi vágóhidjaira való szállitás tekintetében érvényben állanak.

Terménytőzsde.

— Távirati jelentés. —

Budapest, január 20.

Buza tavaszra, bácskai	6.35
» tavaszra, északi	7.15
» szeptember-októberre bácskai	6.96
» szept.-okt.-re északi	6.98
Rozs tavaszra, bácskai	6.33
Rozs tavaszra, északi	6.35
Tengeri junius-juliusra, bácskai	4.09
» jun.-jul.-ra, északi	4.41
Repcze augusztus-szeptemberre, bácskai	—.—
» aug.-szept.-re, északi	—.—

Hivatalos árfolyamok

a budapesti áru- és értéktőzsdén 1895. január 20-án.

Magyar aranyjáradék 4%	122.—
Magyar koronajáradék	99.05
Magyar vasuti kölcsön aranyban 4½%	124.50
Magyar vasuti kölcsön ezüstben 2½%	102.—
Magyar keleti vasuti államkötvény 1876-ból	121.50
Magyar földtehermentesitési kötvény 4%	97.50
Italmérési jog megváltási kötvény	100.10
Horvát-szlavon földtehermentesitési kötvény	98.50
Magyar nyeremény sorsjegy-kölcsön	153.—
Tiszaszabályozási és szegedi sorsjegy kölcsön	142.—
Osztrák járadék papirban	100.50
Osztrák járadék ezüstben	100.75
Osztrák járadék aranyban	122.25
Osztrák korona járadék	100.25
1860. osztrák államsorsjegyek	148.—
Osztrák magyar bankrészvény	100.—
Magyar hitelbank részvény	411.50
Osztrák hitelintézeti részvény	300.75
Osztrák-magyar államvasuti részvény	354.—
20 frankos arany (Napoleondor)	963.—
Német birodalmi márka	59.40
London vista	121.80
Páris vista	48.17½
20 márkás arany	11.88

Szerkesztői üzenetek.

V. J. Tóttelek. Szives figyelmeztetéséért köszönet. A kérdéses dologban már is intézkedtünk.

V. J. joghallgató Budapest. Ajánlatára nem reflektálhatunk.

Főszerkesztő: **Dr. PERSZ ADOLF.**
Felelős szerkesztő: **SZABÓ LÁSZLÓ.**

Lapunk számára hirdetések felvétetnek.

SZENT LÁSZLÓ KÖNYVNYOMDA
Nagyvárad, Apácza-utcza 3. szám.

MŰVEK, FOLYÓIRATOK, HIRLAPOK, *VONALZATOK*, GAZDASÁGI NYOMTATVÁNYOK, EGYHÁZI, **KÖZSÉGI** ÉS EGYÉB HIVATALOS NYOMTATVÁNYOK, **KÖRLEVELEK**, LEVÉLBORITÉKOK,

ELVALLAL ÉS KÉSZIT: IZLÉSES KIVITELBEN mindennemü **nyomdai munkákat** jutányos árak mellett. Vidéki megrendelések gyorsan és pontosan eszközöltetnek.

LEVÉLFEJEK, **SZÁMLÁK**, FALRAGASZOK, *BÁLI MEGHIVÓK*, TÁNCZRENDEK, ÉTLAPOK, **NAPTÁRAK**, PALACZKFELIRATOK, **NÉVJEGYEK**, **GYÁSZLAPOK**, STB., A **NYOMDAI SZAKBA** VÁGÓ NYOMTATVÁNYOK KÉSZITÉSE.

PAPIR- ÉS IRODASZEREK
* * * * * * * raktára. * * * * * * *

Kitünő minőségü, czégünkkel ellátott aczéltollak.

Nyomatott laptulajdonos: Szent László-nyomda-részvénytársaságnál Nagyváradon.